

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr.

Wilno, dnia 2 maja 1933 r.

853.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

	K r o n i k a .	Dział.	Str.
1. Voldemaras o litewskiej polityce zagranicznej.-		I.	1.
2. Towarzystwo zbliżenia litewsko-łotewskiego a koncepcja związku bałtyckiego.-		"	"
3. Sprawa komunikacji powietrznej Moskwa-Kowno-Berlin.-		"	"
4. Konferencja studentów państw bałtyckich.-		"	"
5. Sprawa rokowań handlowych między Litwą a Niemcami.-		"	"
6. Sprawa stosunków handlowych między Anglią a Litwą.-		"	2.
7. Sprawa robotników litewskich na Łotwie.-		"	"
8. Aresztowanie przez władze polskie uczestników zamachu na Voldemarasa.-		"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WENĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

9. Sprawa bojkotu elektrowni kowieńskiej.-		III.	"
10. Sprawa reform w sądownictwie.-		"	3.
11. Wyjazd p. Valajtisa z Kowna.-		"	"
12. Zgon księdza Tunasa-Vaižgantasa.-		"	"
13. Zatrzymanie agitatorów Związku Wyzw. Wilna przez władze polskie.-		"	"
14. Zwolnienie aresztowanych działaczy lewicowych.-		"	"
15. Narada Komitetu Żelaznego Funduszu Wileńskiego w sprawie propagandy na rzecz odebrania Wilna.-		"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

16. Działalność kłajpedzkiego Sejmiku Powiatowego.-		VII.	"
---	--	------	---

X

X

X

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

V o l d e m a r a s o l i t e w s k i e j p o l i t y c e z a - g r a n i c z n e j . "Jaunakas Zinas" /z 27.IV.1933/: Jak wiadomo, przybył niedawno do Kowna z Francji prof.Voldemaras. 27 kwietnia udzielił on stałemu współpracownikowi łotewskich "Jaunakas Zinas" wywiadu, w którym wyraził swe opinie na politykę zagraniczną Litwy.

W wywiadzie tym oświadczył prof.Voldemaras m.in., co następuje:

Obecna sytuacja polityczna zagraża pokojowi europejskiemu. Hitler będzie musiał stosować efekty w polityce zagranicznej. Ofiarą tego może paść Kłajpeda, jako najsłabsze miejsce na Wschodzie. Litewska polityka zagraniczna gubi się w sprzecznościach, gdyż Litwa zajmuje stanowisko wyczekujące. To doprowadziło Litwę do izolacji.

W sprawie związku bałtyckiego oświadczył prof.Voldemaras, że związek ten jest nierealny, gdyż Łotwa i Estonia uważają, iż związek bałtycki winien być skierowany przeciwko Rosji, zaś dla Litwy praktycznie związek ten byłby potrzebny przeciwko Polsce.

Na zakończenie prof.Voldemaras oświadczył, że dopóki istnieje kwestja wileńska, związek bałtycki nie może być zrealizowany./V.1933/.

T o w a r z y s t w o z b l i ż e n i a l i t e w s k o - ł o - t e w s k i e g o a k o n c e p c j a z w i ą z k u b a ł t y c k i e g o . /V.1933/. "Jaunakas Zinas" /z 27.IV/: Zarząd t-stwa zbliżenia litewsko-łotewskiego w Kownie uchwalił wysunąć na walnym zgromadzeniu towarzystwa w Rydze kwestję związku państw bałtyckich. Zarząd towarzystwa w Kownie zajął stanowisko następujące:

1/związek państw bałtyckich jest pożądaný lecz bez udziału Polski;

2/o ileby Polska zwróciła Litwie Wilno i Troki, Litwa nie miałaby nic przeciwko udziałowi Polski w tym związku.-

S p r a w a k o m u n i k a c j i p o w i e t r z n e j M o s - k w a , - K o w n o - B e r l i n . "Echo" /114.V.1933/: Jak wiadomo od 1 maja rozpocząć się miała komunikacja powietrzna Berlin-Moskwa via Kowno. Otwarcie komunikacji jednak odłożono ze względu na to, iż lotnisko moskiewskie jest jeszcze zaśnieżone.

K o n f e r e n c j a s t u d e n t ó w p a ń s t w b a ł t y c k i c h . "Echo" /114.V.1933/: W r.b. upływa 10 lat od chwili założenia związku studentów państw bałtyckich SELL-u. Jubileuszowa dziesiąta konferencja SELL-u odbyła się w Dorpacie. Szczegółów z przebiegu tej konferencji narazie brak.

S p r a w a r o k o w a ń h a n d l o w y c h m i ę d z y L i t - w ą a N i e m c a m i . "Rytas" /Nr.94.V.1933/: Rokowania handlowe litewsko-niemieckie posuwają się dosyć powoli ze względu na nieustępliwość Niemców, którzy usiłują wytargować dla swych obywateli i rodaków przebywających na Litwie cały szereg ulg. Jednocześnie Niemcy nie chcą udzielić Litwinom w Prusach Wschodnich żadnych ulg i stworzyć normalnych warunków dla rozwoju kulturalnego.

"Rhein und Ruhr Zeitung" /z 22.IV/: Litewsko-niemieckie rokowania handlowe, do których się już niejednokrotnie przygotowywano, lecz które z powodu stałych konfliktów między Berlinem a Kownem wciąż się rozchwiewały, rozpoczęły się obecnie pod niezbyt szczęśliwą gwiazdą. W międzyczasie sytuacja rolnictwa litewskiego stała się wprost katastrofalna. W związku z niemieckimi cłami i kontyngentami eksport litewskich produktów rolnych do Niemiec stał się prawie niemożliwy. Ze względu na to, że Niemcy stanowiły obok Anglii dotychczas głównego odbiorcę litewskich produktów rolnych, a Litwie nie udało się zdobyć odpowiednich rynków zbytu, przeto ruina litewskiego, a przede wszystkim kłajpedzkiego rolnictwa jest nieunikniona, o ile się nie uda podczas berlińskich rokowań dojść do jakiegoś w tym względzie porozumienia. Widoki na to są niezbyt pomyślne. Niemcy nie mają żadnego interesu w nabywaniu litewskich produktów rolnych tembardziej, że handel niemiecki z Litwą coraz bardziej się kurczy.

Podczas rokowań będzie się prawdopodobnie poruszało kwestję nie tylko stosunków gospodarczych lecz również polityczne sprawy sporne. Dotychczas ciągle różnice poglądów na sprawę kłajpedzką uniemoż-

liwiały wszelką współpracę między dwoma krajami. Litwa wciąż usiłowała drogą przemocy i terroru dławić niemieckość Kłajpedy. Autonomia obszaru Kłajpedy pod wielu względami istnieje tylko na papierze. M.in. po dziś dzień bez najmniejszego powodu istnieje w Kłajpedzie wciąż jeszcze stan wojenny. Władze litewskie uważają za stosowne ciągle ingerować w autonomiczne sprawy sądownictwa i szkolnictwa kłajpedzkiego. Dopóki będzie to istnieć, poprawa stosunków litewsko-niemieckich nie da się pomyśleć.

O ile Litwie istotnie chodzi o nawiązanie normalnych stosunków z Niemcami, musi ona gruntownie zmienić swe stanowisko względem niemieckości Kłajpedy. Litwa wprawdzie zajęła stanowisko negatywne w stosunku do ponownych wysiłków polskich w kierunku uwolnienia bloku bałtyckiego przeciwko Niemcom. Tego jednak nie wystarczy. Niemcy wtedy tylko będą gotowe do porozumienia z Litwą, gdy kłajpedzianom zostaną przyznane pełne prawa. Przedewszystkiem więc w rokowaniach muszą wziąć udział przedstawiciele Kłajpedy tak, by rolnictwo kłajpedzkie mogło się również wypowiedzieć.-

S p r a w a s t o s u n k ó w h a n d l o w y c h m i ę d z y A n g l j ą a L i t w ą. "Rytas" /Nr.94.V.1933/:W związku z potrzebą rozwoju stosunków handlowych między Litwą a Anglią, rozpatrywany jest przez niektórych ekonomistów projekt założenia litewsko-angielskiej Izby Handlowej. Dotychczas przy Izbie Handlowo-Przemysłowej w Kownie czynna była jedynie sekcja angielska. Obecnie jej działalność pragnie się rozwinąć i wciągnąć do tej pracy większą liczbę Anglików.

S p r a w a r o b o t n i k ó w l i t e w s k i c h n a Ł o t w i e. "Rytas" /Nr.94.V.1933/:Rozporządzenie łotewskiego M-stwa Spr. Zagr. w sprawie usunięcia z instytucyj łotewskich obcokrajowców dotknie również Litwinów, w pierwszym zaś rzędzie robotników litewskich. Ogółem na Łotwie pracuje obcokrajowców ok.15 tys., z czego ok.3-ch tys. robotników-Litwinów. Uchwalono sezonowych robotników nie wpuszczać wcale, zaś robotników pracujących stopniowo zwalniać.

A r e s z t o w a n i e p r z e z w ł a d z e p o l s k i e u c z e s t n i k a z a m a c h u n a V o l d e m a r a s a. "Rytas" /Nr.94.V.1933/:Jak słyhać, władze polskie aresztowały na granicy czeskiej b.studenta uniwersytetu kowieńskiego Bułotę, który brał udział wraz z rozstrzelanym studentem Vosyjusem w zamachu na Volde-
narasa.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

S p r a w a b o j k o t u e l e k t r o w n i k o w i e Ń s k i e j. Prasa kowieńska /V.33/ z 27.IV:Bojkot elektrowni kowieńskiej trwa w dalszym ciągu. 26 kwietnia minister Spraw Wewn. płk.Rustejka za-
wezwwał do siebie burmistrza Graurogkasa i dyrektora elektrowni inż. Lange i zaproponował im niezwłoczne podjęcie rokowań dla uregulowania zatargu o taryfę energii elektrycznej. Minister uprzedził burmistrza Graurogkasa i dyrektora elektrowni Lange, że, o ile nie dojdzie się do porozumienia, rząd sam ureguluje kwestję taryfy energii elektrycznej, wydając specjalną ustawę, ustalającą jej wysokość. Nadto zamianuje rząd komisarza dla uregulowania kwestji taryfy energii elektrycznej w całym kraju. Ta nominacja również będzie przewidziana przez ustawę.

26 kwietnia minister Spraw Wewn.płk.Rustejka powiadomił prezesa komisji miejskiej inż.Skipitisa, że rząd bierze w swe ręce inicjatywę uregulowania kwestji taryfy energii elektrycznej i nakazał adw.Skipitisowi z chwilą wydania ustawy rozwiązanie komisji bojkotu. Rząd stoi na stanowisku, że bojkot elektrowni nie jest wskazany.

Jak podają, grupa osób, które zostały poszkodowane podczas demonstracji ulicznej przeciw łamistrajkom, używającym energii elektrycznej, zamierza wytoczyć adw.Skipitisowi powództwo, żądając pokrycia strat wynikłych skutkiem potłuczenia szyb.

W wyniku powyższego ultimatum rozpoczynają się nowe rokowania między przedstawicielami elektrowni a samorządu. Do Kowna przybyć ma z Belgji naczelny dyrektor t-stwa oświetlenia m.Kowna dys.Skumar.

Pisma podają, że z powodu drożyzny prądu elektrycznego, drukarnia "Spindulis", fabryka maszyn "Memunas" oraz Hotel Litewski zamierzają zainstalować własne elektrownie. Związek właścicieli domów również uchwalił założyć własną stację elektryczną.

W Ucianie została obrana komisja dla prowadzenia układów z miejscową elektrownią w sprawie obniżenia taryfy energii elektrycznej i ewentualnego wypowiedzenia jej bojkotu.-

S p r a w a r e f o r m w s ą d o w n i c t w i e .Prasa kowieńska /V.33/ z 27.IV:Jak wiadomo, zamierza Gabinet Ministrów wprowadzić w życie nową Ustawę o sądownictwie od 1 lipca r.b.

W instytucjach sądowych szykują się już do reformy wewnętrznej pracy sądów. Ponieważ zgodnie z ustawą, projektowanym jest założenie Izby apelacyjnej dla rozpatrywania wszystkich spraw apelacyjnych, zamierza Trybunał Najwyższy odroczyć szereg spraw apelacyjnych, które zostaną przekazane Izbie Apelacyjnej.

Ponieważ wszystkie sprawy cywilne, zgodnie z nową ustawą, będą rozpatrywali jedynie sędziowie pokoju, porusza już M-stwo Sprawiedliwości kwestję zwiększenia liczby sędziów pokoju.-

W y j a z d p. V a l a j t i s a z K o w n a ."Liet.Aidas"/Nr.95. V.1933/:p.A.Valajtis, kierownik biblioteki Lit.T-stwa Naukowego w Wilnie, który bawił parę tygodni w Kownie w sprawach naukowych, wyjechał spowrotem do Wilna, wywożąc ze sobą 1.253 kilo książek, ofiarowanych mu przez różne organizacje i jednostki. Część książek powiększy zbiorę Lit.T-stwa Naukowego w Wilnie, część zaś zostanie oddana publicznej bibliotece im.Wróblewskiego.-

Z g o n k s i ę d z a T u m a s a - V a i ž g a n t a s a ./V.33/: Jak donosi Radjo kowieńskie, zmarł w Kownie w tych dniach wybitny działacz i pisarz-litewski ze starszego pokolenia kanonik Józef Tumas-Vaižgantas, doktor honoris causa uniwersytetu kowieńskiego. Zmarły odznaczał się szlachetnością charakteru, co zjednało mu powszechny szacunek nawet wśród przeciwników politycznych. Do najważniejszych prac literackich ks.Tumasa należą "Pragiedruoliai". Książka ta maluje wysiłki litewskie z przed wojny światowej, zmierzające do odzyskania wolności. Ks.Tumas był jednym z najzasłużeńszych bojowników niepodległościowego ruchu litewskiego.-

Z a t r z y m a n i e a g i t a t o r ó w z w i ą z k u W y z w . W i l n a p r z e z w ł a d z e p o l s k i e ."Dziennik Wileński" /Nr.117.V.1933/:Na terenie pow.święciańskiego, wileńsko-trocckiego i suwalskiego zatrzymano kilku agentów przybyłych z Kowna z literaturą.-

Z w o l n i e n i e a r e s z t o w a n y c h d z i a ł a c z y l e w i c o w y c h ."Rytas" /Nr.94.V.1933/:Zostali zwolnieni z aresztu działacze lewicowi Grigas, Klimaviczius i Norkus. Zostali oni w swoim czasie aresztowani, jako posądzeni o działalność antypaństwową.

N a r a d a k o m i t e t u Ż e l a z n e g o F u n d u s z u W i l . w s p r a w i e p r o p a g a n d y n a r z e c z o d e b r a n i a W i l n a ."Rytas" /Nr.94.V.1933/:Komitet Żelaznego Funduszu Wileńskiego zaprosił na naradę wszystkich członków organizacyj studenckich i młodzieży. Narada dotyczyła sprawy zorganizowania jak naskuteczniejszej propagandy na rzecz odebrania Wilna. Ustalono dzień 27 sierpnia, jako dzień Żel.Funduszu Wil. na terenie całej Litwy.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

D z i a ł a l n o ś ć k ł a j p . S e j m i k u P o w i a t o w e g o .Prasa kow. /V.33/ z 27.IV/:W Kłajpedzie odbyło się pierwsze posiedzenie sejmiku pow. Po długiej polemice wybory zostały zatwierdzone.Partja rolnicza zamierza nie dopuścić do udziału w komisjach Litwinów i przedstawicieli odłamów przyjaznych Litwinom.Budżet sejmiku pow.został przyjęty w sumie 900.000 lt.Do Zarządu powiatowego obrano 6 osób /5 z partji rolniczej i 1 Litwina/.-

